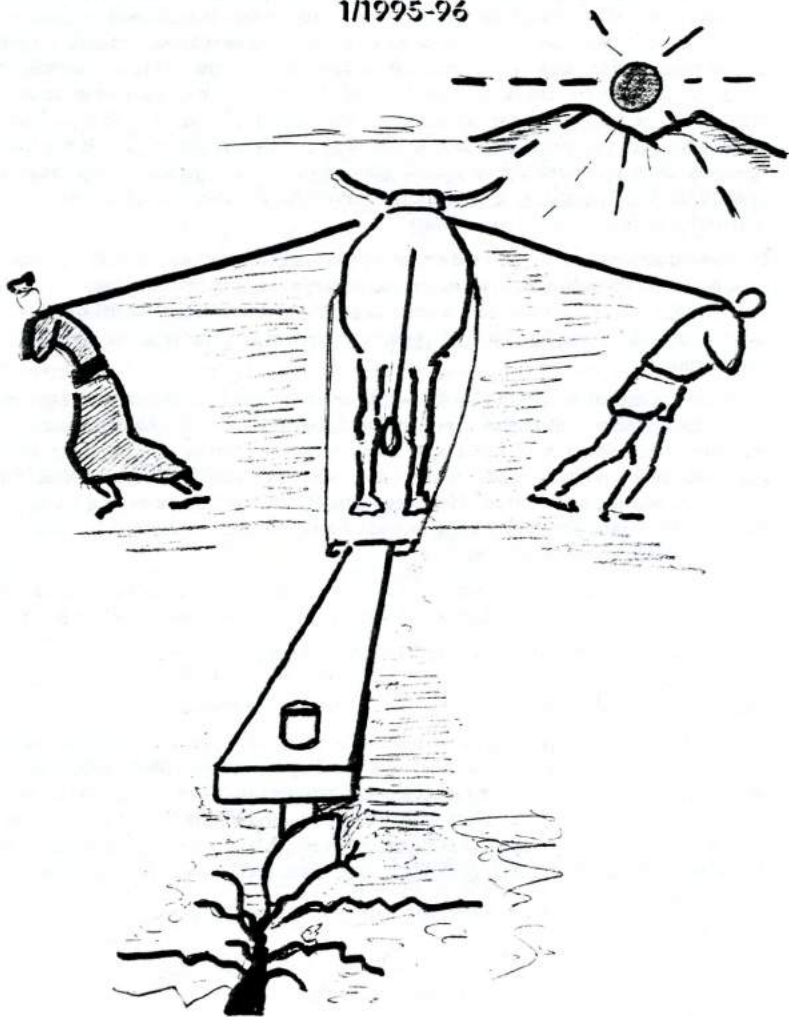

PLUH

TEOLOGICKÁ PŘÍLOHA ČASOPISU BRÁZDA

1/1995-96

Itinerarium mentis meae

aneb

Conversio a Domina ad Ancillam versus

Úvodem

To, co zde chci předložit, má charakter cesty. Když jste na cestě, znamená to, že jdete. To, že jdete, znamená, že děláte kroky. Pokud je cesta jasná - což nemusí hned znamenat přímá, přímá nemusí hned znamenat bez záhybů, bez výstupů či bez sestupů - a pevná, je možné popisovat kroky systematicky, jak jsou spolu kladeny, pěkně jeden za druhým. Avšak v případě, že jste vstoupili do tmy, mlhy; že půda pod Vašima nohama přestala být pevná a Vy jste se začali bořit; že cesta si prostě zmizela; že jste dospěli k bodu, kde cesta (ještě) neexistuje a na místo ní je původní houšť, je dobré si všimnout, že se změnil charakter Vašich kroků. Již to nejsou kroky chůze po cestě, nýbrž kroky samy cestu hledají, kroky samy cestu vytváří (Jestliže již zde se ve Vás ozvalo: No ano, nic jiného, než další zapletení se se subjektivismem, dovolím si Vám opakovat, že mám podezření, že jste asi ještě nebyli na cestě, nečinili vlastní kroky a nezažili tak Vaši bytostnou odkázanost (ne ještě nutně na cestu!) na zemi a na horizont: otevřené pole vy- roz- hledu).

Nezměnilo se však jenom to. Vaše kroky nabýly i dalších charakteristik, které bych si dovolil zařadit do oblasti morální ve smyslu řeckého slova τό ἔθος (pokud intenzivnější zájem o porozumění tomuto pojmu, otevřete si nějaký tlustší řecký slovník, přečtete si všechny významy pod tímto heslem a vyhradte si pár hodin na zamyšlenou).

Již to nejsou (neboť nemohou) kroky bodré, někdy až vojenské chůze jasné a pevné cesty. Kroky Vaše se zpomalily. Zpozorněly. Zpečlivěly. Pečlivě, pozorně, pomalu, důrazně ohledávají terén. Někdy i po týdnech, měsících námahy si musí přiznat jak malý úsek se jim podařilo urazit. Jindy (kdo spočítá jak často!?) jste urazili cestu, která se ukázala být slepou (německy Holzweg - průsek, který nikam nevede) a Vy se musíte vrátit a začít znovu. Jaká tíha návratů a nových začátků (otázky: Jak, kam teď?), obzvláště jsou-li opakované.

Jistě, řeknete si, není-li (jiné) cesty. Je-li či není-li cesty? Zdalipak se věci mají tak, že není (jiné) cesty, ne-li té předšlapané, již vyšlapané a že naši situaci je toliko jít po ní?

Bylo by absurdní tvrdit, že cesty není. Naopak, já jsem přesvědčen, že našim bytostným východiskem je cesta (s námahou) vyšlapaná těmi před námi. Tou je však možno jít jen tak dlouho, pokud se z chůze samé neozvou otázky výše položené.

Je tu ještě jedna naléhající dotěrnost: mělo-li by se prokázat, že naši bytostnou situaci je, že vždy v jistém smyslu zůstáváme věrni cestě vyšlapané těmi před námi, je pravdivé tvrdit, že charakter našich kroků je toliko těch poslušných, někdy až vojensky? Není spíše pravdou, že i na takové cestě naše kroky cestu přebírají, znovu ji šlapou a tím dotvářejí, přetvářejí, vymezují, rozšiřují, rozvětvují... Mám podezření, že pouze nějak takto jsou naše kroky opravdu poslušné a cesta takto přebíraná se nám stává vlastní, naší vlastní cestou.

Od kněžství k teologii

Nemožnost být knězem, nejsem-li teologem. Teolog je ten, kdo pouští ve slově svého života Boha ke slovu. "Slovo jeho života": 1. život: pojem komplexní (complexus = objeti), objímající význam bytí člověka v jeho bytostném smyslu; 2. slovo: nárok taktó zakoušeného života na mne, na okolí.

Proto a jediné proto potřeba "učit se" teologii.

Změna, která se se mnou má udít v teologii: aby obraz, který nutně a bytostně malují svým životem, se stal ikonou.

Co je k tomu třeba? Zdáli postačí nakoupit nejlepší barvy, štětce, plátna..., objet světoznámé malíře a naučit se jejich technikám? V situaci studenta teologie: naučit se a převzít ty nejlepší (kdo zde vůbec určuje co dobré a co horší?) a nejmýšlivější terminologie, objet (opět ty nejlepší) světoznámé teology, školy a naučit se jejich technikám? Když tohle všechno stihnu oběhat a obstarat, Boha však neuzřím, koho vlastně budu malovat?

Kde a jak se dává Pán Bůh na viděnou? Ve víře tvé vlastní, která současně je vírou církve tvé, zazní odpověď. Víra ta, co znamená? To Bůh sám účast ti daroval na životě svém. Život jeho zjevení, lépe zjevování jeho. Zjevování jeho láska jeho. Čím, z čeho žije život jeho ve mně a v církvi mé? Životem duchovním, zní odpověď znovu. Život, co znamená? Záležitost každodenní. A duchovní? Láska. K bližnímu tvému a k Bohu samému. Toť tvorba církve. Společenství lásky vzájemné, modlitby vlastní a společné a bran otvírání Onomu, který nás a to vše (za)počal. Bran? Kam vedou? Do srdcí (samé nitro lidské bytosti) mého a druhých.

Odkud to vše, řekni mi znovu. Od Boha. Kde Bůh? V nároku svém. Co nárok jeho? Zjevení jeho. Co zjevení jeho? Výrok jeho. Co výrok jeho? Slovo jeho. A já, co zde? Příjmi toliko. Co však přijímání mé? Samou podstatou porozumění tvé. Co porozumění mé? Stání tvé v pravdě dění tohoto. Co tedy mé? Otázka pravdy toliko!

Od teologie k filozofii

(Už se stalo.)

Z teologie jsem musel odejít, protože jsem nevěděl, jakou váhu mají slova, kterým mluví. Významová váha smyslu slova je komplexní a kontextuální věc (záležitost), jejíž kritérium, způsob její κρίσις, zatím nezná. Jen náznaky směru:

1. Slovo (Bůh, bytí, spása, církev...) samo o sobě = neutrální blábol.
2. Svoji významovou váhu získává ve "strukturách": větách... jazykových útvech, které, v principiálním významu, jsou struktury myšlení. V těchto někde a nějak bytostně určující kořen významové váhy smyslu slova.

Řečeno ve zkratce:

Živnou půdou SLOVA je jeho VÝZNAM. Svým významem patří do DĚNÍ SMYSLU. Dění smyslu slova je ŘEČ.

Dění smyslu vůbec, toto úrodné pole významu, se mi ukazuje jako jediná půda, v níž tzv. skutečnost (realitas = res = věc = před-mět = obiectum) a slovo říkající věc, myšlenka věci (cogitatio, cogitatum, ratio, conscientia, subiectum) JSOU. Smysl tohoto "Jsou":

tzv. res = Cosa,
cogitatio = Pensiero

nejou ničím, ne-li ve svém významu. Svým významem však náleží do dění smyslu vůbec. Dění smyslu vůbec se neděje nikde jinde než ZDE. Významová váha smyslu "ZDE" je to, co dnes nejnáléhavěji doléhá na myšlení, aby bylo promyšleno (das frag - würdigste der heutigen Philosophie). Z něj sameho se ozývá tvrdý nárok: Dění smyslu vůbec se děje spolu s bytím člověka. Nemáte jiného místa, kam se utéci, kam se zajít zeptat: "Tak jak to vlastně je?" Ostřeji: Nemáte Boha, který by Vám odpověděl, ne-li toho, který se v, spolu s, skrze dění smyslu vůbec zjevuje. Toto dění je Vám dáno do rukou (bez Vás se tu nic neděje) a není Vám dáno do rukou (bez dění smyslu vůbec my sami jsme ničím).

Dění smyslu vůbec se děje ZDE. Významový dosah smyslu této věty rozhoduje otázku pravdy. Pravda jako to jediné, co je člověku uloženo, ať je čímkoli a kdekoli. Úlohou - povoláním - člověka jakožto člověka je péče (ἐπιμέλεια) o pravdu.

Ještě jedno vrzení světla na problém slova (význam - smyslu - pravdy), kterým hovoří teologie:

Jestliže teologie načerpala svoji terminologii, metodu, způsob svého dokazování a vykazování v jiném okrsku dění smyslu, než jejím vlastním, nedělá teologie nic jiného než novověká věda: terminologii, kritérium evidence načerpala z oblasti matematických entit, s tím se hrne na přírodu a doslova ji do tohoto rámce cpe.

Okrsek, ze kterého čerpala teologie, není navíc nějaký specializovaný výsek (psychologie, historie, politika... i když i to se stalo), nýbrž tzv. filozofie: stání v dění smyslu samé. V tomto dění, na této půdě se však skutečně něco dělo! Téměř až do dnešních dní se filozofie orientovala na bytí pochopené jako bytí jsoucna (οὐσία - essentia - substantia, v termínech času: παρουσία, praesentia), jsoucno jako to, co je tady a teď, jako věc, předmět. Porozumění s takovouto bytostnou orientací vykazovalo dle toho Pánu Bohu příslušné místo: jako první a poslední pojistku tohoto pochopení a všeho, co je takto pochopeno.

Zjištění, že teologie je stařena, která přezvykuje látku, která jí byla svěřena, vykotlanými zuby, které samo stání v dění smyslu vůbec, tzv. filozofie, dávno opustilo; zjištění, že ani ve víře, natož v teologii nejsem zproštěn - není tzv. vyřešena - otázky pravdy, tušení jejího dosahu, tak, jak jsem se pokusil zde naznačit, mne z ní vyhnalo, vlastně ani k ní nepustilo.

Tento krok, jak a na kolik mu rozumím, je stále ještě krokem k tomu, kterého má teologie ve svém slově pusit ke slovu.

Co by teologii mohlo naznačit dnešní stání v dění smyslu vůbec, tzv. filozofie? Toto:

"Vrat' se odkud jsi přišla, paní, a své slovo přivlastni výroku toho, který Ti svým nárokem dal Tvé vlastní být Jemu svědkyní, a tím Tě zasadil do jediné plodné půdy, úrodného pole významu, do dění smyslu, které je rozehráno.

Hraj, paní, jinak prohraješ i to své vlastní!!"

Věnováno mým bratřím v seminářích
vatikánsko-katolické církve; zvláště Vám,
které jsem směl poznat osobně.